

BALUARD

INSTITUT D'ESTUDIS GUARDAMARENCES

ANUARI • 2014

Guardamar del Segura

BALUARD

**Anuari de l'Institut d'Estudis
Guardamarencs**

5

País Valencià, tardor de 2015

COL-LABORADORS EN AQUEST NÚMERO

Francesc Felip Aracil i Pérez. Doctor en Belles Arts, Llicenciat en Geografia i Història.
Begoña Movellán Quesada. Llicenciada en Belles Arts.
Josep Candela i Quesada. Professor de Ciències Naturals.
Susana Llorens Ortuño. Archivera del Ayuntamiento de Alicante.
José Emilio Martínez Pérez. Unitat de Cartografia dels Recursos Naturals UA.
Francesc Xavier Llorca Ibi. Universitat d'Alacant
Miguel Ángel González Henández. Universidad de Alicante
Marylène Albertosa Ruso. Llicenciada en Psicologia
José García Amorós. Llicenciat en Geografia i Història
Josep Carmona Rodríguez. Diplomant en ciències religioses i Expert en doctrina social de l'Església.
Daniel Climent i Giner. Professor de Ciències Naturals
Francisco Javier Montesinos López. Professor de Ciències Naturals

CONSELL DE REDACCIÓ

Juan Luis Álvarez Caravera
Francesc Felip Aracil i Pérez
Josep Xavier Carmona Rodriguez
Lola Pérez i Pérez
Miguel Serrano Cañizares

JUNTA DIRECTIVA DE L' INSTITUT D'ESTUDIS GUARDAMARENCES

Josep Candela i Quesada (president), Francesc Felip Aracil i Pérez (vicepresident),
José García Amorós (secretari), Josep Xavier Carmona Gonzalez (tresorer),
Vocals: Clara Eugenia Martínez Teva, Antonio García Menarguez, José Pérez Pérez,
José Viudes Amorós, Begoña Movellán Quesada, Guzmán Fernández García.

IL·LUSTRACIONS

Francesc Felip Aracil i Pérez

Disseny portada i contraportada: Enrique J. Matilla García
BALUARD. Anuari de l'Institut d'Estudis Guardamarencs, núm. 5

EDITA

INSTITUT D'ESTUDIS GUARDAMARENCES
Carrer Sant Pere, 9, 2n. 03140 – Guardamar del Segura
institut.estudis.guardamarencs@gmail.com

COLABOREN: Ajuntament de Guardamar, IAC Gil Albert i Academia Valenciana de la Llengua.

Dipòsit legal: A-590-2011. ISSN: 2174-5668

Disseny i maquetació: Víctor M. Cordón Almeida
Imprimeix: Segarra Sánchez, SL - Polígon Vizcarra, nau 4 - Ctra. Dolores km 1,800 - 03207 Elx

ÍNDIX

	Pàgina
Presentació	
Josep Candela i Quesada.....	5
Semblança de l'il·lustrador	
Begoña Movellán Quesada.....	7
COL·LABORACIONS DE RECERCA	
Documentos de Guardamar en el Libro de Privilegios de Orihuela	
Susana Llorens Ortuño.....	11
Canvis recents al municipi de Guardamar del Segura (1990-2011): Nous reptes per a un nou paisatge	
José Emilio Martínez-Pérez.....	29
Creació del “Real Gabinete de Historia Natural” de Carles III. Implicació de la Governació d’Oriola	
Josep Candela i Quesada.....	47
Llengua marinera a Guardamar	
Francesc Xavier Llorca Ibi.....	79
DIVULGACIÓ	
L’origen medieval de la Festa de Moros i Cristians	
Miguel-Ángel González Hernández.....	91
Anàlisi dels resultats electorals municipals (2015) en la comarca del Baix Segura	
Marylène Albentosa Ruso, José García Amorós, Josep Carmona Rodríguez.....	107
COMENTARIS, ACTIVITATS I RESSENYES	
Notes i comentaris sobre activitats de l’IEG i dels seus socis	
Josep Candela i Quesada.....	121
Ressenya sobre Magnum Opus “Noms de plantes, Corpus de Fitonímia catalana”	
Daniel Climent Giner.....	133

Ressenya del número 8 de la revista de divulgació científica Daualdeu	
Daniel Climent Giner.....	137
Ressenya sobre “La participación de los cristianos en la vida pública según la enseñanza de la Iglesia, cristianos en partidos, sindicatos y movimientos sociales” de Pepe Carmona, Guardamar, 2014, 80 págs	
Francisco Javier Montesinos López.....	143
Ressenya del llibre “La economía del cáñamo en la España suroriental”	
Josep Candela i Quesada.....	147
COM FER-SE SOCI	149
NORMES D’ENVIAMENT DE TREBALLS	151

RESSENYA DEL LLIBRE “LA ECONOMÍA DEL CÁÑAMO EN LA ESPAÑA SURORIENTAL”

El llibre que ressenyem resulta del màxim interès per a conèixer una de les activitats que varen tenir importància econòmica en la nostra comarca, mostra de la qual és el “Museo del cáñamo” a Callosa de Segura. També pot resultar interessant per la part sentimental, puix al nostre poble molts hem conegut plantacions de cànem (a Guardamar diem cànyem) i les tasques d’agramat de la fibra, imatges ara perdudes.

Es tracta de la traducció al castellà d’una tesi elaborada en la dècada de 1960, i escrita originalment en alemany, a la qual s’han afegit els comentaris i una introducció del traductor, Jesús Millán. L’autor, Folker Hansen, estudià edafologia, botànica i geografia a Bonn, i es va doctorar amb l’elaboració d’aquesta tesi. Treballà en el Ministeri Federal de Defensa alemany i es dedicà a l’activitat política. La traducció i la introducció està a càrrec de Jesús Millán, oriolà i professor d’Història Contemporània a la Universitat de València.

El contingut es presenta en dues parts, una introducció amb notes i la tesi pròpiament dita.

La introducció no consisteix en unes simples pàgines per a contextualitzar. Es tracta d’un complet estudi socioeconòmic en que el professor Millán fa inicialment una explicació de les idees sobre geografia econòmica de Folker Hansen i la influència del seu professor i director de tesi Carl Troll, dintre de l’orientació que aquest autor tenia i que enfocava en un estudi ecològic del paisatge. Destaca la singularitat del treball d’investigació realitzat per Folker, puix no hi ha altres estudis tan sistemàtics i complets sobre aquest conreu, cosa que es podria esperar dels investigadors espanyols. A més, està fet en una època en què les noves fibres artificials, i l’expansió d’altres naturals, com el cotó, ja feien preveure el final de la indústria del cànem. Millán fa un recorregut històric de l’economia basada en aquesta planta, especialment en el segle XIX, i la relaciona amb l’activitat naval i amb la indústria de l’espardenya i de teixits bastos, fins als anys de la dècada de 1960. També analitza la situació dels camperols en la nostra comarca i dona explicacions sobre l’efecte que el cultiu del cànem tingué en l’expansió del poblament dispers, format principalment per arrendataris més o menys modestos, i com afectà la caiguda d’aquesta activitat agrícola i industrial. Relaciona i situa la paradoxa del desenvolupament del conreu del cànem, propiciat per l’autarquia econòmica del període franquista d’aquells anys, justament quan ja li quedava poc

futur. També es destaquen diversos aspectes del control de la comercialització, exercit des de principis del segle XX pel complex industrial dels Caralt.

Pel que fa a la tesi, el treball del doctor Folker s'estructura en dues parts, una dedicada a la geografia agrària i l'altra a la geografia industrial, distingint, així els dos aspectes econòmics. En l'apartat agrari parla de les zones productores, de les tècniques de reg, de l'estructura agrària, de les varietats de conreu del cànem segons es destine a fibra o a llavor, del mercat de treball, etc. Quant a l'estudi de la indústria, exposa les aplicacions més adients de la fibra en dues activitats, el calcer i les xarxes de pesca i estudia les localitats més rellevants per a cadascuna d'elles, com ara La Vila Joiosa o Callosa de Segura.

Fa interessants al·lusions a Guardamar, però no són extenses perquè, tot i que al nostre poble hi hagué una certa activitat de conreu i, també, de confecció manual de xarxes de pesca, en el conjunt de la comarca tingué més importància la zona de Callosa i Oriola.

Finalment, hi ha una completa cartografia dels cultius i fotografies aèries de les zones estudiades. A més, les fotografies de l'activitat agrícola, on apareixen el paisatge agrícola, les basses, els segadors, els agramadors i les tasques del filat, són un extraordinari document gràfic.

Josep Candela i Quesada.

